

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

☰ Izpitna pola 1 ☰

Obča zgodovina

Sobota, 28. avgust 2010 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitsna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogu je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte v **izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

RAZSVETLJENSTVO IN FRANCOSKA REVOLUCIJA

1. V 18. stoletju se je v Evropi pojavilo novo kulturno in duhovno gibanje, razsvetlenstvo, ki je temeljilo na racionalizmu.
 Kaj je racionalizem?
 Navedite dve razsvetljenski ideji.

(2 točki)

2. Razsvetlenstvo se je najbolj razvilo v Franciji, najpomembnejši predstavniki so na spodnjih slikah.
 Naštetim delom dopišite avtorje.

(2 točki)

Slika 1: Razsvetljenci

Voltaire

J.J. Rousseau

Denis Diderot

Montesquieu

(Vir: Kronika človeštva, str. 567. Mladinska knjiga. Ljubljana. 1996)

Enciklopedija _____

Duh zakonov _____

Družbena pogodba _____

Kandid _____

3. Charles de Montesquieu se je zavzemal za delitev oblasti.
Naštejte te veje oblasti.
Pojasnite, zakaj je Montesquieu zagovarjal delitev oblasti.
Navedite vejo oblasti, ki bi pripadala parlamentu (skupščini).
(3 točke)
4. V 18. stoletju so imele pomembno vlogo naravoslovne znanosti.
Obkrožite tri črke pred pravilnimi trditvami, povezanimi z znanstveniki tega časa in njihovimi spoznanji.
(3 točke)
- A Alessandro Volta je izumil strelovod.
- B Utemeljitelj novodobne kemije je francoski kemik Antoine Lavoisier.
- C Francoski znanstvenik Denis Papin je izdelal prvi kondenzator.
- D Ruski znanstvenik Mihail Vasiljevič Lomonosov je dal teoretične osnove za praktično uporabo električne energije.
- E Po Švedu Andersu Celsiusu se imenuje temperaturna skala in njena enota, stopinja.
- F Švedski znanstvenik Carl Linnè je prvi sistematično in znanstveno razporedil živa bitja.
5. V Franciji je v 18. stoletju izhajala Enciklopedija.
Kaj je vsebovala Enciklopedija?
(1 točka)

6. Za vladavine 18. stoletja sta značilna absolutizem in razsvetljeni absolutizem.
Pojasnite značilnosti teh dveh načinov vladanja.

(2 točki)

ABSOLUTIZEM

RAZSVETLJENI ABSOLUTIZEM

7. Merkantilizem in fiziokratizem sta gospodarski doktrini absolutizma in razsvetljenega absolutizma. Fiziokratska miselnost je dosegla vrh v geslu: »Naj dela vsak, kar hoče! Naj gre vse svojo pot!« Spodaj naštete elemente razvrstite med obe gospodarski teoriji:

(2 točki)

svobodno gospodarstvo, odprava fevdalnih obveznosti, uvozne carine,
gospodarstvo je pod nadzorom države, odprava monopolov, svobodna konkurenca.

MERKANTILIZEM

FIZIOKRATIZEM

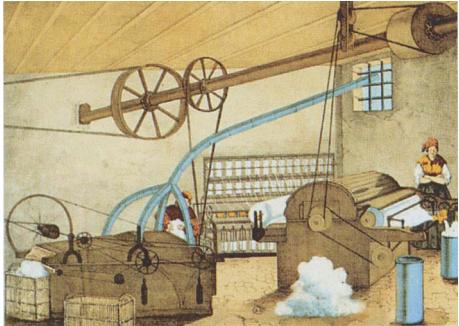
8. Razsvetljeni absolutizem se je razvil v Prusiji, Avstriji in Rusiji. Avstrijska vladarja Marija Terezija in Jožef II. sta uvedla številne reforme.
Opišite davčno, šolsko in cerkveno reformo Marije Terezije in Jožefa II.

(3 točke)

9. Začetek industrijske revolucije sega v 18. stoletje v Anglijo.
Kateri izum je bil najpomembnejši za začetek industrijske revolucije?
Navedite dve gospodarski panogi, v katerih so najprej začeli uvajati številne tehnične novosti.
Navedite najpomembnejša izuma v prometu, uporabljena v začetku 19. stoletja.

(3 točke)

Slika 2: Mehanizacija v predilstvu

(Vir: Hozjan, A., Potočnik, D., 2000: Zgodovina 2,
str. 240. DZS. Ljubljana)

10. Velika Britanija je v 18. stoletju povečala svojo kolonialno posest in je postala najpomembnejša kolonialna sila.
Navedite, na račun katere evropske države je Velika Britanija povečala svojo kolonialno posest v Severni Ameriki.
Kateri britanski pomorščak je za Veliko Britanijo odkril Avstralijo?

(2 točki)

11. Za Francijo pred revolucijo 1789 je bila značilna fevdalna družba, ki so jo sestavljali prvi stan, drugi stan in tretji stan.

Pojasnite eno razliko med prvima dvema stanovoma in tretjim stanom.

Razložite, kaj ponazarja znana karikatura iz obdobja pred revolucijo.

Naštejte tri družbene skupine (poklice), ki so pripadali tretjemu stanu.

(3 točke)

Slika 3

(Vir: Hozjan, A., Potočnik, D., 2000:
Zgodovina 2, str. 299. DZS. Ljubljana)

12. V Franciji je bil številčno najmočnejši tretji stan, saj mu je pripadal kar 98 % prebivalstva, prvemu stanu 0,5 % prebivalstva in drugemu stanu 1,5 % prebivalstva. Zemljiška posest pa je bila glede na stanovsko pripadnost razporejena povsem drugače.

Glede na preglednico 1 navedite, kolikšen del zemljiške posesti je pripadal tretjemu stanu.

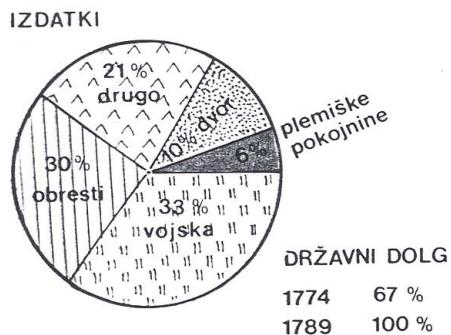
(1 točka)

Preglednica 1: Delež zemljiške posesti

Plemstvo	30 %
Duhovština	10 %
Bogati meščani	30 %
Kmetje	30 %

13. Francija se je v 18. stoletju vedno bolj zadolževala. Državni dolg je naraščal.
 S pomočjo grafa 1 navedite, čemu vse so bili namenjeni izdatki v Franciji.
 Napišite, kakšen predlog rešitve finančne krize je dal finančni minister Calonne.
 Kako sta se na ministrov predlog odzvala privilegirana stanova?

(3 točke)

Graf 1: Izdatki Francije

(Vir: Grobelnik, I., 1990: Zgodovina 2, str. 163. DZS. Ljubljana)

14. V Franciji je prišlo do razpada državnih financ. Kralj Ludvik XVI. je po sto petinsedemdesetih letih sklical generalne (državne) stanove v Versaillesu.
 Razložite poglaviti kraljev razlog za sklic generalnih (državnih) stanov.
 V kaj se je preimenoval tretji stan na zasedanju v Versaillesu in kako je to utemeljil?

(3 točke)

15. Pomemben dogodek francoske revolucije je napad na Bastiljo, 14. julija 1789.
 Pojasnite, kaj je simbolizirala Bastilja.
 Kako so se na revolucionarne dogodke odzvali kmetje?

(2 točki)

Slika 4: Napad na Bastiljo

(Vir: Hozjan, A., Potočnik, D., 2000: Zgodovina 2, str. 303. DZS. Ljubljana)

16. Na nočni seji 4./5. avgusta 1789 je ustavodajna skupščina med drugimi sprejela naslednji sklep:

Da se lahko proti odškodnini v denarju odpravijo vse fevdalne pravice po občinah na osnovi pravično ocenjene vrednosti, skladno z letnim dohodkom, pri tem se vzamejo za osnovo dohodki zadnjih 10 let.

(Vir: Grobelnik, I., 1990: Zgodovina 2, str. 166. DZS. Ljubljana)

(1 točka)

Navedite, na kakšen način je bil odpravljen fevdalizem.

17. Slovito Deklaracijo o pravicah človeka in državljana je sprejela francoska narodna skupščina 26. avgusta 1789.

Preberite spodnje člene deklaracije in odgovorite na zastavljena vprašanja.

Ideje katerega razsvetljenega misleca prepoznate v 3. členu?

Naštejte človekove pravice, zapisane v viru.

Kako je opredeljena svoboda?

Navedite dva elementa enakosti med ljudmi, ki sta zapisana v deklaraciji.

(4 točke)

1. člen

Ljudje se rodijo in živijo svobodni ter enaki v pravicah. Družbene razlike smejo temeljiti samo na splošnem interesu.

2. člen

Cilj vsakega političnega združevanja je ohranitev naravnih in nezastarljivih človekovih pravic. Te pravice so svoboda, lastnina, varnost in upor proti zatiranju.

3. člen

Načelo vse suverenosti izvira predvsem iz naroda. Nobeno telo, noben posameznik ne more izvrševati oblasti, ki ne izhaja neposredno iz naroda.

4. člen

Svoboda je v tem, da lahko storiš vse, kar ne škodi drugemu. Izvrševanje naravnih pravic vsakega človeka tedaj nima drugih omejitev kot onih, ki zagotavljajo drugim članom družbe, da uživajo enake pravice. Te meje sme določiti samo zakon.

5. člen

Zakon je izraz splošne volje. Vsi državljeni imajo pravico osebno ali prek svojih predstavnikov sodelovati pri njegovem sprejemanju. Biti mora enak za vse, pa naj varuje ali kaznuje. Ker so vsi državljeni pred zakonom enaki, so jim enako dostopne vse časti, mesta in javne zaposlitve, v skladu z njihovimi sposobnostmi, brez vsakih drugih razlikovanj, razen onih, ki se tičejo njihovih vrlin in sposobnosti.

(Vir: *Varstvo človekovih pravic*, str. 408. Mladinska knjiga. Ljubljana. 1988)

18. Francija je po dveh letih od sklepa, da bo dobila ustavo, ta dogodek dočakala.
Navedite, kakšno vrsto državne ureditve je dobila Francija po sprejetju ustave in kakšno je imela pred revolucijo 1789.

(2 točki)

19. Leta 1792 se je začela vojna (prva koalicjska vojna) in se je z manjšimi prekinitvami nadaljevala kar triindvajset let.

Proti katerima državama se je Francija najprej bojevala?

Kako se imenuje francoska državna himna, ki je nastala v tem času?

(2 točki)

20. Razmere v Franciji so se slabšale in leta 1792 je ponovno izbruhnila vstaja.

Pojasnite, kakšne so bile posledice te vstaje za državo (monarhijo) in kralja.

(2 točki)

21. Stanje v Franciji se je tako spremnjalo, da je nastalo obdobje terorja in diktature.

V krajšem razmišljanju opišite obdobje jakobinske diktature. Pri zapisu upoštevajte naslednje elemente: splošne razmere v Franciji pred uvedbo diktature, organi oblasti, revolucionarni ukrepi in nasilje oblasti.

(5 točk)

Slika 5: Odgon žirondistov na usmrtitev

(Vir: Kronika človeštva, str. 627. Mladinska knjiga. Ljubljana. 1996)

22. Termidorski prevrat je pomenil konec jakobinske diktature.
Razložite, kako se je obdobje diktature končalo.

(1 točka)

Slika 6: Maximilien Robespierre

(Vir: Hozjan, A., Potočnik, D., 2000:
Zgodovina 2, str. 308. DZS. Ljubljana)

23. Jakobinski diktaturi je sledilo prehodno obdobje do leta 1795.
Navedite, kateri dve obliki vladavine sta sledili do razglasitve cesarstva.
Kateri organ je imel izvršilno oblast v teh dveh oblikah vladavine?

(3 točke)

24. Konec 18. stoletja je francoska armada dosegla več vojaških uspehov.
Obkrožite črki pred pravilnima trditvama, povezanimi z uspehi francoske vojske in Napoleona Bonaparteja.

(2 točki)

- A Za vrhovnega poveljnika francoske armade v prvi koalicijski vojni je že Ludvik XVI. imenoval Napoleona Bonaparteja.
- B V prvi koalicijski vojni, v kateri je bila Francija uspešna, so se vojni proti Franciji pridružile še Anglija, Nizozemska, Italija in Finska.
- C Leta 1797 je Francija zavzela in ukinila Beneško republiko.
- D Francija je leta 1805 premagala avstrijsko-rusko vojsko v bitki pri Slavkovu (Austerlitzu).
- E Napoleon Bonaparte je takoj po zmagi nad Beneško republiko razglasil cesarstvo.

25. Spodaj naštetim dogodkom dopišite letnico, navedeno v oklepaju (1791, 1792, 1793, 1795, 1799 in 1804).

(3 točke)

- _____ razglasitev prve francoske republike
- _____ Francija postane cesarstvo
- _____ oblast v državi prevzame direktorij
- _____ sprejetje prve francoske ustave
- _____ uvedba jakobinske diktature
- _____ Napoleon Bonaparte izvede državni udar

Prazna stran

Prazna stran